

Onafhankelijk advies: Het Centraal Planbureau

ERASMUS UNIVERSITEIT ROTTERDAM
Erasmus School of Economics
Department of Economics

Bachelorscriptie Algemene economie (BA7)
Begeleider: Prof. Dr. O.H. Swank

Naam: I.R. Richter
Studentnummer: 329158
E-mailadres: richter.ir@gmail.com
Datum: 26-06-2013

Samenvatting

Op 1 mei 2013 trad directeur van het Centraal Planbureau Coen Teulings af na een termijn van 7 jaar. Zijn opvolger is Laura van Geest, voormalig topambtenaar bij het Ministerie van Financiën. Doordat zij gedurende een lange periode voor het ministerie van Financiën heeft gewerkt, is men bang dat zij dezelfde lijn gaat volgen die zij heeft gevolgd tijdens haar periode bij het Rijk. Zo zou zij geen onafhankelijk advies kunnen verzorgen voor het kabinet.

In deze scriptie wordt gekeken wanneer een adviseur onafhankelijk advies geeft. De hoofdvraag die hierbij luidt is: wat is onafhankelijk advies en wanneer is iemand een onafhankelijk adviseur?

Om deze vraag te beantwoorden wordt er gekeken naar het Decision Maker- Adviser model. Met behulp dit model kan er worden gekeken wat de waarde van het advies van een adviser is. Tevens kan er gekeken worden in welk geval het besluit van een adviseur wordt opgevolgd, oftewel wanneer een adviseur optimaal advies geeft.

Vervolgens wordt het “ally principle” besproken. Dit principe legt uit dat een beleidsbepaler op zoek gaat naar een adviseur met dezelfde voorkeur voor een bepaald beleid als hijzelf heeft. Een beleidsbepaler kan zo zijn/haar eigen voorkeuren eerder bevestigen, of juist inzien dat zijn/haar voorkeur niet klopt. Het kabinet Rutte II lijkt het ally principle te volgen, met de aanstelling van Laura van Geest. Het is echter niet zeker of van Geest ook daadwerkelijk dezelfde voorkeur heeft als het kabinet. Op het moment dat deze onzekerheid groot is, zal er minder informatie bekend worden gemaakt aan het kabinet.

Vervolgens wordt er gekeken wat de voorkeur van een adviseur doet met de kwaliteit van de informatie. Naar voren komt dat een beleidsbepaler het best een adviseur kan zoeken met een voorkeur in dezelfde richting, maar wel minder sterk.

Tot slot wordt er gekeken naar de gevolgen van gedwongen advies van het CPB door het kabinet. Op het moment dat het kabinet beleid opdringt aan het CPB, dan zal dit advies niet langer gezien kunnen worden als onafhankelijk. Omdat de directeur van het CPB voor een periode van 7 jaar zit en niet ontslagen kan worden, kan ervan uitgegaan worden dat een adviseur dezelfde voorkeuren kan hebben als de beleidsbepaler zonder dat de onafhankelijkheid van het advies hieronder leidt.

Inhoudsopgave

Inleiding.....	2
Hoofdstuk 1: Decision Maker – Adviser model.....	6
Advies.....	8
Optimale adviseur.....	10
Hoofdstuk 2: Ally Principle.....	12
Uitwerking van het model.....	12
Onbekende a.....	14
Hoofdstuk 3: Verzamelen van informatie.....	17
Het model.....	17
Hoofdstuk 4: Vragen om uitkomst.....	23
Conclusie.....	29
Bronvermelding.....	32

Inleiding

Dagelijks moeten er beslissingen genomen worden. Soms hebben die beslissingen alleen effect op onszelf, vaak hebben de beslissingen die we nemen ook effect op anderen. Juist bij het nemen van beslissingen die effect hebben op anderen, is het van belang dat deze beslissingen juist zijn. Om de juiste beslissing te maken is het belangrijk dat de beslisser genoeg informatie bezit hiervoor. Echter, het kan niet altijd zo zijn dat degene die het besluit neemt, ook deze juiste informatie bezit, dit kan doordat hij/zij niet beschikt over de nodige informatie, of omdat hij/zij gewoonweg te weinig kennis heeft op het gebied waarover hij een besluit moet nemen.

Wanneer iemand moeilijke beslissingen moet nemen zonder dat deze over genoeg informatie beschikt hiervoor, wordt er advies gevraagd aan anderen. Vaak zijn dit mensen die over meer informatie beschikken dan degene die de beslissing moet nemen. Dit doordat zij gespecialiseerd zijn in een bepaald gebied.

Het is dan ook van belang om te weten van wie iemand advies krijgt en of dit advies ook daadwerkelijk wordt opgevolgd. In deze scriptie wordt gekeken naar het Centraal Planbureau (CPB). Het CPB wordt gezien als een van de laatste, echte adviseurs van het kabinet. Organisatorisch is het CPB een onderdeel van het ministerie van Economische Zaken (EZ). De directeur wordt benoemd door de minister, in overleg met de andere leden van het kabinet. Inhoudelijk is het CPB echter volledig onafhankelijk, aldus het CPB zelf. De vraag is echter, hoe onafhankelijk is het CPB nou echt?

Op 1 mei 2013 trad CPB directeur Coen Teulings af na een termijn van 7 jaar. Zijn opvolger is Laura van Geest, topambtenaar bij het Ministerie van Financiën. Door een aantal vooraanstaande economen wordt er kritiek geuit op de benoeming van van Geest als de nieuwe directeur van het CPB.

"De rol die het CPB heeft als onafhankelijk instituut, is weg met haar benoeming. Wat mij betreft kan het CPB dan afgeschaft worden", zegt Eric Bartelsman¹, hoogleraar Economie aan de Vrije Universiteit van Amsterdam.

Diezelfde verwachting heeft Sylvester Eijffinger, hoogleraar Financiële Economie aan de Universiteit van Tilburg. Hij verwacht dat het CPB zich de komende jaren minder kritisch zal

¹ Bartelsman, Eric. 2013. <http://nieuwsuur.nl/onderwerp/500000-hoe-onafhankelijk-is-de-cpbdirecteur.html>

gaan opstellen met de aanstelling van Laura van Geest. “De verwachting is dat zij het kabinet en de ministers minder kritisch en onafhankelijk zal volgen dan Coen Teulings dat in de laatste jaren gedaan heeft. Daarnaast is Laura van Geest niet gepromoveerd en heeft zij geen wetenschappelijke statuur zoals haar voorgangers, wat een voorwaarde is om een onafhankelijke adviseur van het kabinet te kunnen zijn”, aldus Eijffinger².

De reden hiervoor is haar vorige functie als directeur-generaal Rijksbegroting. Doordat van Geest gedurende een lange periode voor het ministerie van Financiën heeft gewerkt is men bang dat zij dezelfde lijn gaat volgen die zij heeft gevolgd tijdens haar periode bij het Rijk. Juist doordat Laura van Geest jarenlang verantwoordelijk is geweest voor het begrotingsbeleid en de daarbij horende miljardenbezuinigingen lijkt het lastig om voor te stellen voor sommige economen om van deze lijn af te wijken. Hierdoor zou het CPB zijn onafhankelijkheid verliezen.

Niet iedereen is dezelfde mening toegespitst als de heren economen hierboven vermeld. De politiek zelf staat achter de beslissing. Premier Rutte zei bijvoorbeeld: “Ik heb tot woedend worden toe met haar samengewerkt, zo onafhankelijk is die vrouw”.³ Ook minister van Financiën Dijsselbloem was van mening dat de kritiek overdreven was, hij vindt haar ‘buitengewoon onafhankelijk’. Diezelfde mening heeft ook haar uiteindelijke baas, minister van Economische Zaken Kamp.

Het is overigens niet meer dan logisch dat de politiek de keuze voor van Geest steunt, deze beslissing hebben zij namelijk zelf genomen. De minister van Economische Zaken moet de directeur van het CPB benoemen, in overleg met het kabinet. Dit zijn echter niet de enigen die deze mening hebben. Ook Gerrit Zalm, oud-minister en oud directeur van het CPB is het oneens met deze kritiek op van Geest: “Het CPB moet een brug vormen tussen wetenschap en beleid. Met een pure wetenschapper aan het hoofd krijg je geen adviezen die bijdragen aan een beter beleid”⁴. Zelf was Zalm ook geen promovendus en werd als topambtenaar benoemd tot directeur van het CPB. “Ook toen waren er kritische vragen. Dat verstomde snel. Ik heb nooit klachten gehad over mijn vermeende gebrek aan onafhankelijkheid”.

² Eijffinger, Sylvester. 2013. “Kritisch en onafhankelijk CPB gevraagd”. april 2013.

<http://sylvestereijffinger.com/wordpress/2013/04/kritisch-en-onafhankelijk-cpb-gevraagd/>

³ Rutte, Mark. 2013. <http://nieuwsuur.nl/onderwerp/500000-hoe-onafhankelijk-is-de-cpb-directeur.html>

⁴ Zalm, Gerrit. 2013. <http://www.ad.nl/ad/nl/1012/Nederland/article/detail/3432545/2013/04/27/Zalm-kritiek-op-nieuwe-CPB-directeur-onterecht.dhtml>

Ook Marcel Canoy, hoogleraar aan de Universiteit van Tilburg vindt dat de benoeming van van Geest een goede zet is geweest. Juist doordat ze een achtergrond heeft bij de overheid, is het goed om haar op deze positie te zetten. Het gemis op wetenschappelijk gebied kan makkelijk opgevangen worden door anderen die werkzaam zijn bij het CPB. Daarentegen heeft zij wel kennis op het gebied van beleid, iets wat economen niet per se bezitten.

Het feit dat Laura van Geest niet onafhankelijk is omdat ze hiervoor bij het ministerie van Financiën heeft gewerkt is onwaarschijnlijk. De mogelijkheid bestaat natuurlijk dat ze echt de lijn van het kabinet blijft volgen, maar juist omdat van Geest in een andere functie terecht komt, lijkt het waarschijnlijker dat ze zich zal aanpassen aan deze nieuwe functie.

De discussie over de onafhankelijkheid van het CPB is niet nieuw. Er zijn altijd wel redenen te vinden waarom iemand niet onafhankelijk zou kunnen zijn, zo ook vorig directeur van het CPB Coen Teulings. Hij staat bekend als PvdA'er, iets wat zijn onafhankelijkheid zou kunnen beïnvloeden. Door sommige politici werd hij gezien als te links, te gekleurd, doordat de rapporten van het CPB te politiek gekleurd zouden zijn, tevens zou hij zich te politiek gekleurd uitlaten in interviews.

Zo stelde Teulings dat Nederland zich wat hem betreft niet per se aan de drieprocentnorm van de Europese Unie had hoeven houden. Door deze begrotingsregel moest Nederland in het afgelopen jaar flink bezuinigen. Deze uitspraken werden gezien als een politiek oordeel, aldus minister van Financiën Dijsselbloem.

De hoofdvraag van deze scriptie is dus: wat is onafhankelijk advies en wanneer is iemand een onafhankelijk adviseur? Onafhankelijkheid zou kunnen zijn dat een adviseur zijn eigen koers aanhoudt, ongeacht of er een links kabinet of een rechts kabinet aan de macht is. Een andere mogelijkheid is dat de adviseur niet een bepaalde stroming kiest, maar de richting kiest van het op dat moment zittende kabinet, in het geval van nu zou dat inhouden: de koers van Mark Rutte aanhouden en zodra er een ander kabinet is, deze koers overnemen. Of wellicht een advies waarbij er geen sprake is van een voorkeur, dat alleen de cijfers worden benoemd en het kabinet zelf een afweging moet maken.

Er kan ook vanuit een ander aspect naar gekeken worden, is een adviseur onafhankelijk als zijn baan ervan afhankelijk is? Op het moment dat iemand voor een bepaalde periode als directeur van het CPB wordt aangenomen en zijn/haar baan afhangt van het advies dat gegeven wordt, is het advies dan nog wel afhankelijk? Dit omdat het CPB valt onder het

ministerie van Economische Zaken. Op het moment dat de adviezen niet overeenkomen met de wensen van het kabinet, zou de directeur van het CPB dan ontslagen mogen worden? Op het moment dat iemand niet ontslagen kan worden, is er dan nog wel een 'incentive' om te blijven presteren? Weegt deze mogelijke 'verslonzing' van de werkzaamheden op tegen de hogere onafhankelijkheid van het advies?

Het doel van deze scriptie is dan ook het kijken in welke mate het CPB onafhankelijk advies geeft aan het kabinet. Hiervoor moet worden uitgezocht wanneer iemand onafhankelijk advies geeft en op welke manier dit het best bereikt kan worden. In Letterie & Swank (1997) wordt het effect van voorkeuren van een beleidsbepaler en een adviseur op de communicatie beschreven. Op het moment dat de voorkeuren van deze twee dichter bij elkaar liggen, zal de communicatie verbeteren. Letterie & Swank beschrijven het Decision Maker - Advisor model (DM-A). Dit is een model waarbij een beleidsbepaler advies inwint over een project, om zo informatie te verzamelen voor het nemen van een besluit. Hiermee kan gekeken worden wanneer iemand een optimale adviseur is voor een beleidsbepaler. Door dit model te gebruiken zal er worden gekeken hoe een adviseur onafhankelijk advies kan geven.

Hieruit komt naar voren dat het voor een beleidsbepaler verstandig is om een adviseur te kiezen met dezelfde voorkeuren als de beleidsbepaler zelf. Deze visie kan enigszins worden genuanceerd. In Dur & Swank (2005) wordt gekeken naar de hoeveelheid moeite die een adviseur steekt in het zoeken naar informatie. Hierbij wordt er ook gekeken naar de mogelijkheid van manipulatie van deze informatie door de adviseur. Uit dit artikel wordt duidelijk dat een adviseur meer moeite steekt in het vinden van informatie op het moment dat hij/zij geen voorkeur vooraf heeft, dan wanneer deze wel een voorkeur heeft. Aan de andere kant zeggen zij dat de voorkeuren van de adviseur en de beleidsbepaler gelijk moeten zijn, omdat er anders manipulatie van informatie ontstaat door de adviseur. Hun conclusie luidde: beleidsbepalers kunnen het best een adviseur kiezen met een voorkeur in dezelfde richting, maar wel minder extreem.

Hoofdstuk 1: Decision Maker- Adviser model

Dagelijks moeten er beslissingen genomen worden. Soms hebben die beslissingen alleen effect op ons zelf, vaak hebben de beslissingen die we nemen ook effect op anderen. Juist bij het nemen van beslissingen die effect hebben op anderen is het van belang dat deze beslissingen juist zijn. Om de juiste beslissing te maken is het belangrijk dat de ‘Decision Maker’ hier genoeg informatie voor bezit. Het is echter niet zo dat degene die het besluit moet nemen ook daadwerkelijk de juiste informatie bezit. Een mogelijkheid is bijvoorbeeld dat er niet genoeg informatie beschikbaar is voor een beleidsbepaler. Een andere mogelijkheid is dat een beleidsbepaler gewoonweg te weinig kennis in huis heeft om zelf een goede beslissing te kunnen nemen.

Omdat een beleidsbepaler of Decision Maker niet altijd de juiste informatie of kennis bezit om een goede beslissing te nemen, wordt er advies gevraagd aan anderen, een Adviser. Dit is iemand die over meer informatie of kennis beschikken over het te nemen besluit dan de Decision Maker zelf.

Met behulp van het Decision Maker - Adviser model (voortaan DM-A model genoemd) kan er worden gekeken wat de waarde van het advies van zo een adviser is. Tevens kan er gekeken worden in welk geval het besluit van een adviseur wordt opgevolgd, oftewel wanneer een adviseur optimaal advies geeft.

Om te beginnen zal het DM-A model worden uitgelegd. Er wordt van uitgegaan dat een Decision Maker ‘P’ een keuze moet maken over een project, hier Project X genoemd. In dit geval wordt er uitgegaan van een project ‘X’ dat geïmplementeerd moet worden door een beleidsbepaler, in dit geval het kabinet. Het kabinet moet een keuze maken uit twee mogelijkheden. Ze kunnen besluiten om het project uit te laten voeren ($X=1$), of ze kunnen besluiten om niets te doen en zo de zogenoemde “Status Quo” handhaven ($X=0$). Bij het maken van zo’n beslissing is van tevoren niet meteen duidelijk wat de gevolgen zullen zijn van het invoeren van een project.

Op het moment dat er besloten wordt om Project X niet in te voeren en zodoende de “Status Quo” te handhaven zal er voor het kabinet geen extra nut zijn, de payoff functie zal in dit geval worden:

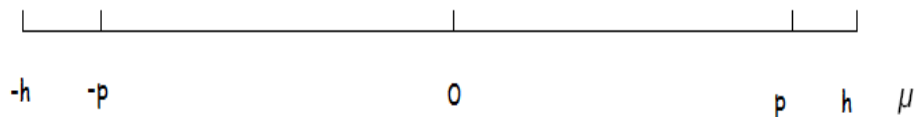
$$- U_P(X = 0) = 0 \quad (1)$$

Echter, als er wordt besloten om Project X wel uit te voeren, dan zal de payoff er voor het kabinet anders uit zien, namelijk:

$$- U_P(X = 1) = p + \mu \quad (2)$$

Zoals te zien is in deze functie, bestaat de payoff voor het uitvoeren van een project uit 2 delen. Het ene deel bestaat uit de stochastische term μ , dit is de werkelijke payoff die behaald wordt door de implementatie van het project, waarbij de waarde van μ uniform verdeeld is over de interval $[-h, h]$, zoals te zien is in Figuur 1 (dit om het model simpel te houden). De verwachte waarde van μ is nul. Het andere deel bestaat uit p , dit is de voorkeur die P in eerste instantie al had, al voor er extra informatie bekend was van adviseurs. Dit wordt de ‘predisposition’ van de Decision Maker genoemd.

Figuur 1:

Deze predisposition kan een enorm effect hebben op de keuze die een Decision Maker moet maken. Stel dat het kabinet een besluit maakt over het project X. Op het moment dat het kabinet besluit om geen advies in te winnen van een adviseur, zal er niet duidelijk zijn wat de werkelijke payoff is van het project, de waarde van μ is dan onbekend. Hierdoor wordt het besluit genomen afhankelijk van de predisposition van het kabinet alleen. Op het moment dat er nog geen extra informatie beschikbaar is voor het kabinet, zal het project niet ingevoerd worden ($X=0$) als $p \leq 0$. Wanneer $p > 0$ is er sprake van implementatie van het project ($X=1$).

Als het kabinet besluit om wel advies te vragen, dan speelt de voorkeur van het kabinet ook een grote rol. Op het moment dat er namelijk wel advies wordt gegeven, wordt het project alleen ingevoerd als blijkt dat de payoff van $X=1$ groter is dan de payoff van $X=0$. Dit houdt in dat $p + \mu > 0$. Hieruit blijkt dat op het moment dat μ positief is, een project niet gelijk wordt geïmplementeerd. Dit hangt namelijk ook af van de waarde van p . Dit is pas het geval wanneer $\mu > -p$. Op het moment dat $\mu \leq -p$, dan zal het project niet geïmplementeerd worden, zelfs al is de werkelijk payoff van het project positief.

Advies:

Voordat een besluit wordt genomen, vraagt de Decision Maker naar advies van een adviser 'A'. Dit aangezien P niet kan zien welke waarde μ aan neemt, door gebrek aan kennis en informatie. Het kabinet heeft niet altijd de benodigde kennis in huis om gelijk de goede beslissing te kunnen nemen over een onderwerp. Omdat A wel de benodigde informatie en/of kennis bezit, kan A wel de exacte waarde van μ achterhalen. Deze exacte waarde zal echter niet door A gegeven worden aan P. Er wordt ervan uit gegaan dat het advies dat A geeft niet gecontroleerd kan worden door P, er is sprake van zogenaamde 'soft' informatie. Dat houdt in dat na het advies dat gegeven is door A, de Decision Maker te weten komt wat de mening is van A, de absolute waarde van μ zal echter niet bekend worden gemaakt aan P. Het CPB kan bijvoorbeeld door middel van beleidsanalyses en voorspellingen deze waarde uitzoeken en hierover advies geven aan het kabinet.

Doordat de Decision Maker te weinig kennis en informatie over het project bezit zal het advies van A bestaan uit de opties om het project uit te voeren ($X=1$), of om het project juist niet uit te voeren ($X=0$).

Als er gekozen wordt om de Status Quo te handhaven ($X=0$) dan zal het nut voor het CPB zijn:

$$- U_a (X=0) = 0 \quad (3)$$

Als er besloten wordt om het project uit te laten voeren ($X=1$), dan zal het nut voor het CPB zijn:

$$- U_a (X=1) = a + \mu \quad (4)$$

Hieruit is op te maken dat A voordat hij onderzoek heeft gedaan en de extra kennis heeft opgedaan om een goed advies te kunnen geven, al een 'predisposition' had over het project. De directeur van het CPB kan namelijk zelf voordeel hebben bij het uitvoeren van het project. Zodoende bestaat zijn payoff bij het uitvoeren van het project deels uit zijn/haar eigen voorkeur.

Het is bijvoorbeeld mogelijk dat de directeur van het CPB een voorkeur heeft voor een bepaald beleid, alvorens er een voorspelling is gedaan van de effecten van zulk beleid. Bijvoorbeeld: voormalig directeur van het CPB Coen Teulings staat bekend als een voorstander van de Keynesiaanse manier van de economie bedrijven. Hij is namelijk van

mening dat het verstandiger is om de drieprocentnorm van de Europese Unie minder strak aan te houden en minder te bezuinigen als regering. Zijn voorkeur neigt dan al naar het loslaten van deze drieprocentnorm voordat de berekening van de effecten van dit beleid zijn gedaan. Dit kan ertoe leiden dat advies dat gegeven wordt gekleurd kan zijn en een advies niet gebaseerd is op de werkelijke feiten, maar meer op de voorkeur van de Adviser. De voorkeur die Coen Teulings heeft voor extra uitgaven door de overheid, heeft ertoe kunnen leiden dat de adviezen van het CPB niet overeenkomen met de voorspellingen die gedaan zijn.

Een adviseur geeft een positief advies (m^s) op het moment dat $a + \mu > 0$ en een negatief advies (m^b) als $a + \mu \leq 0$. Door omschrijving wordt duidelijk dat er een positief advies wordt gegeven als $\mu > -a$. Ook al wordt de absolute waarde van μ niet bekendgemaakt aan P, deze is wel af te leiden. De waarde van μ ligt ergens tussen het interval $[-a, h]$ (zie figuur 2). Dit aangezien $\mu > -a$, alle waardes boven $-a$ tot aan h een positief advies geven. Om μ te vinden, wordt het gemiddelde van de uitersten van dit interval genomen. Door op deze manier gebruik te maken van het gegeven advies van A (P weet de waarde van a) en de voorkeur van A is het mogelijk om de waarde van μ te achterhalen.

Figuur 2:

Door gebruik te maken van Bayes' rule wordt duidelijk gemaakt dat als er een positief advies (m^s) wordt gegeven, dan: $E(\mu | \mu > -a) = \frac{1}{2}(h - a)$. Op het moment dat er een negatief advies wordt gegeven (m^b), dan: $E(\mu | \mu \leq -a) = -\frac{1}{2}(h + a)$.

Door μ in te vullen met de verwachte waarde die hierboven gevonden is, in de payoff van P, dan zal de nieuwe payoff functie voor het kabinet worden:

- $U_p(X=1) = p + \frac{1}{2}(h - a)$
- $U_p(X=0) = 0$

Dit is de payoff voor het kabinet voor het invoeren van een project op het moment dat er een positief advies (m^s) wordt gegeven. Op het moment dat er een negatief advies (m^b) gegeven wordt, dan zal de payoff worden:

$$- U_p(X=1) = p - \frac{1}{2}(h + a).$$

Hiermee is het mogelijk om te onderzoeken wanneer P het advies van A opvolgt. Dit kan namelijk door te kijken of $p + \frac{1}{2}(h - a) > 0$. Door dit om te schrijven naar a komt het volgende eruit: $a < 2p + h$. In het geval van positief advies, wordt het advies van A opgevolgd op het moment dat a een waarde aanneemt die klein genoeg is. Wanneer er een negatief advies gegeven wordt, moet $p - \frac{1}{2}(h + a) \leq 0$ worden omschreven naar $a \geq 2p - h$. Hieruit blijkt dat a een waarde moet aannemen die groot genoeg is om P het advies van A te laten opvolgen. Hieruit ontstaat het ‘Communication Constraint’: $2p - h \leq a < 2p + h$. Op het moment dat a buiten het Communication Constraint valt, dan zal het kabinet het advies van het CPB negeren.

Optimale Adviseur

Stel dat $p < 0$, dat wil zeggen dat de Decision Maker (het kabinet) een predisposition heeft voor het handhaven van de ‘Status Quo’. Op het moment dat de directeur van het CPB een negatief advies geeft (m^b), dan leidt dat altijd tot het behouden van de ‘Status Quo’ oftewel $X=0$. Dit aangezien het kabinet zelf neigt om te kiezen voor $X=0$ en het advies van het CPB ook $X=0$ is. Dit wordt een ‘pooling equilibrium’ genoemd. Het is dan ook niet interessant om te kijken naar negatief advies op het moment dat de predisposition van P neigt naar $X=0$, aangezien dit sowieso leidt tot het handhaven van de Status Quo (hetzelfde geldt voor een positief advies met een predisposition van P voor $X=1$). Wat wel interessant is om na te gaan, is of een positief advies van A leidt tot het kiezen van $X=1$, op het moment dat de predisposition van P neigt naar $X=0$ en andersom.

Op het moment dat de directeur van het CPB een voorkeur heeft die positief is, dan zal er bij een positieve μ altijd gekozen worden voor het uitvoeren van het project ($X=1$), hetzelfde geldt als hij/zij een negatieve voorkeur heeft en een μ die ook negatief is. Op dat moment zal er altijd gekozen worden voor het behouden van de Status Quo ($X=0$).

Om te kijken of een Adviseur optimaal is, kunnen we deze pooling equilibria overslaan, aangezien deze leiden tot onnodige adviezen. De payoff voor de equilibria die wel van belang zijn, kan worden weergegeven op de volgende manier:

$$- \Pr(\mu < -a) \cdot (0) + \Pr(\mu > -a) \cdot (p + E(\mu | \mu > -a)) = \frac{1}{2}(h + a)[p + \frac{1}{2}(h - a)] \quad (5)$$

Dit is de kans dat de Status Quo wordt gehandhaafd, vermenigvuldigd met de payoff bij $X=0$. Dit moet worden opgeteld bij de kans op implementatie van het project vermenigvuldigd met de payoff bij $X=1$. Wat te zien is in (5), is dat de kans op behoud van de Status Quo vermenigvuldigd met de payoff hiervan altijd gelijk is aan 0. Dit is logisch, aangezien de payoff van $X=0$ altijd 0 is. Hierdoor blijft alleen de payoff functie over op het moment dat $X=1$.

Hoofdstuk 2: Ally Principle

Een Decision Maker die de hulp van een Adviser nodig heeft om tot een besluit te komen, kiest het liefst iemand die dezelfde gedachte heeft over het project als de Decision Maker. Dat houdt in dat in het DM-A model $p = a$ is. Dit wordt het “ally principle” genoemd, een principe dat ruim aan bod komt in Bendor, Glazer and Hammond (2001).

Deze neiging is te verklaren, doordat een adviseur met dezelfde predisposition als P dezelfde beslissing zou nemen wanneer beiden de beschikbare informatie zouden hebben. Om deze reden hebben Decision Makers door de jaren heen vaak voor adviseurs met dezelfde voorkeur gekozen. Een Decision Maker kan zo zijn/haar eigen voorkeuren eerder bevestigen, of juist inzien dat zijn/haar voorkeur niet klopt.

In het geval van het CPB zou dit kunnen betekenen dat het kabinet Rutte een adviseur wil die dezelfde voorkeuren heeft als het kabinet zelf. Zo wordt er gekozen voor een adviseur die de lijn volgt die het kabinet op het moment ook volgt. Bij de keuze van de nieuwe directeur van het CPB zou het ally principle worden gevolgd op het moment dat het kabinet Rutte kiest voor iemand met dezelfde voorkeur. Hiermee kan het kabinet voorstellen ondersteunen met advies van het CPB.

Het doel van een adviseur is om zijn advies te laten opvolgen, dit omdat A zelf een eigen motief heeft tot het geven van zijn advies, het laten opvolgen heeft dus positieve gevolgen voor de Adviser. In het DM-A model kan de Decision Maker er dan ook van uit gaan dat A advies geeft dat betrouwbaar is. Het motief van de directeur van het CPB kan bijvoorbeeld zijn: ervoor zorgen dat de drieprocentnorm van de Europese Unie minder strikt wordt nageleefd, om zo voor extra groei in de economie te zorgen. Door middel van het advies dat hij hierover geeft aan het kabinet, kan zo naar voren komen dat het voor hem van belang is dat de bezuinigingsmaatregelen worden verminderd. Op het moment dat deze adviezen van het CPB worden opgevolgd, heeft dit als resultaat dat zijn eigen voorkeuren worden bewerkstelligd.

Uitwerking van het model:

Zoals hierboven beschreven is, bestaat de payoff functie van het kabinet uit de kans dat het project wordt geïmplementeerd vermenigvuldigd met de payoff die bij deze kans hoort. Hier komt de volgende functie uit: $U_p = \frac{1}{2}(h + a)[p + \frac{1}{2}(h - a)]$.

Door deze functie te vereenvoudigen krijg je:

- $U_p = \frac{1}{2}hp + \frac{1}{2}ap + \frac{1}{4}h^2 - \frac{1}{4}a^2 + \frac{1}{4}ha - \frac{1}{4}ha$
- $U_p = \frac{1}{2}hp + \frac{1}{2}ap + \frac{1}{4}h^2 - \frac{1}{4}a^2$

Om de optimale adviseur te vinden voor de payoff, wordt de vereenvoudigde functie afgeleid naar a en vervolgens gelijk gesteld aan 0, om zo te komen tot:

- $U_p' = \frac{1}{2}p - \frac{1}{2}a = 0$
- $\frac{1}{2}p = \frac{1}{2}a$
- $p = a$

Aan de hierboven beschreven uitwerking van het DM-A model is te zien dat de optimale a gelijk is aan p. Dat houdt in dat het ally principle stand houdt in dit model. Hieruit volgt dat volgens het DM-A model een Decision Maker een adviseur kiest met dezelfde voorkeur als de Decision Maker, of in ieder geval een voorkeur die zo dicht mogelijk bij die van P ligt. Tevens geldt hierdoor dat het advies van A altijd wordt opgevolgd door P. Als blijkt dat p niet gelijk is aan a, dan is de adviseur niet optimaal. Zodoende is het mogelijk dat het advies van de adviseur niet altijd zal worden opgevolgd.

Volgens het ally principle zou het kabinet dus moeten kiezen voor een adviseur met dezelfde predisposition als die zij zelf hebben. Bij het kiezen van de nieuwe CPB directeur moet dus iemand met dezelfde voorkeur uitgezocht worden. Met de keuze van het kabinet om Laura van Geest de nieuwe directeur van het CPB te maken, lijkt de lijn van het ally principle te worden gevolgd. Omdat van Geest jarenlang voor het ministerie van Economische Zaken heeft gewerkt, zou je kunnen verwachten dat ze dezelfde voorkeur heeft.

Haar vorige functie als directeur-generaal Rijksbegroting geeft haar de schijn tegen als het gaat om onafhankelijkheid. Aangezien ze gedurende de afgelopen jaren in dienst van Rutte en het kabinet heeft gewerkt, zou dit in kunnen houden dat ze de lijn die door het kabinet Rutte II wordt getrokken gaat volgen in haar nieuwe functie als directeur van het CPB. De vraag is echter in hoeverre Laura van Geest werkelijk beïnvloed zal blijven door het kabinet en in hoeverre ze in staat is om haar vorige functie los te laten en volledig onafhankelijk kan blijven in haar nieuwe functie.

Onbekende a:

In het model dat tot nu toe beschreven is, werd ervan uitgegaan dat een Decision Maker de predisposition kent van de Adviser. Dit is in werkelijkheid niet altijd het geval. Het is voor het kabinet niet mogelijk om de precieze voorkeur te kennen van de directeur van het CPB, het is wel mogelijk om een schatting te maken van zijn/haar voorkeur. Om te onderzoeken wat het effect is van onzekerheid over de voorkeur van de adviseur, wordt er nu van uitgegaan dat P de voorkeur van A niet kent.

We gaan ervan uit dat de a twee waarden aan kan nemen, namelijk: $a = [a^e - z; a^e + z]$, waarbij $z > 0$ en a^e de verwachte waarde is van a. Voordat het proces van een besluit nemen begint, wordt de waarde van a bekend gemaakt waarbij voor beide mogelijkheden even veel kans is. Dit houdt in dat: $\Pr(a = a^e - z) = \Pr(a = a^e + z) = 1/2$.

Om het model simpel te houden gaan we ervan uit dat de Decision Maker een voorkeur heeft tegen het project: $p < 0$. Op het moment dat A een negatief advies (m^b) geeft, zal dit altijd leiden tot het behoud van de Status Quo ($X=0$). Op het moment dat de adviseur een positief advies (m^s) geeft, leidt dit echter niet meteen tot het aannemen van het project ($X=1$). Om het effect van een positief advies te bekijken, moet gekeken worden naar het Communication Constraint.

Het verschil tussen het standaard DM-A model en het model zoals nu wordt uitgebeeld, is dat in het huidige model, behalve de informatie over μ , er ook informatie over het type adviseur gegeven wordt. Naarmate z een hogere waarde aanneemt, hoe meer informatie over het type adviseur gegeven wordt. Tevens geldt dat hoe hoger z is, hoe minder er bekend is over de waarde van μ .

Stel $a^e = 0$ en $z = h$. A geeft dan geen informatie over μ , maar laat wel volledig zien wat voor type adviseur A is. Dit kan worden weergegeven als:

- $\Pr(a = a^e + z \mid m = m^s) = 1$,
- $\Pr(a = a^e - z \mid m = m^b) = 1$,
- $E(\mu \mid m = m^s) = 0$

Hieruit komt naar voren dat een Decision Maker eerst een idee moet hebben welk type adviseur hij/zij mee te maken heeft, alvorens het mogelijk is om de verwachte waarde van μ

te vinden. Deze verwachte waarde van μ op het moment dat er een positief advies wordt gegeven, kan op de volgende manier gevonden worden:

$$- E(\mu | m^g) = \frac{\Pr(a = a^e + z | m^g) * E(\mu | m^g, a^e + z) + \Pr(a = a^e - z | m^g) * E(\mu | m^g, a^e - z)}{\Pr(a = a^e + z | m^g) + \Pr(a = a^e - z | m^g)} \quad (6)$$

waar deze waarden bestaan uit:

$$- \Pr(a = a^e + z | m^g) = \frac{(h + a^e + z)}{2(h + a^e)}$$

$$- \Pr(a = a^e - z | m^g) = \frac{(h + a^e - z)}{2(h + a^e)}$$

$$- E(\mu | m^g, a^e + z) = \frac{1}{2}(h - a^e - z)$$

$$- E(\mu | m^g, a^e - z) = \frac{1}{2}(h - a^e + z)$$

Door deze vier functies in te vullen in (6), wordt de verwachte waarde van μ gevonden:

$$- E(\mu | m^g) = \frac{h^2 - (a^e)^2 - z^2}{2h + 2a^e} \quad (7)$$

Deze functie laat zien dat wanneer z hoger wordt, en er dus een hogere mate van onzekerheid bestaat over het type adviseur, des te minder er bekend is over de waarde van μ . Vervolgens kan (7) gebruikt worden om te kijken wanneer P het advies van A zal opvolgen. Dit kan door (7) in te vullen bij (2): hieruit volgt dat er bij een positief advies (m^g) uitkomt:

$$- p + \frac{h^2 - (a^e)^2 - z^2}{2h + 2a^e} > 0 \quad (8)$$

Wat volgt uit (8) is dat op het moment dat er aan deze functie wordt voldaan, de Decision Maker kiest voor het uitvoeren van het project ($X=1$). Tevens komt hieruit voort dat hoe groter de onzekerheid over de voorkeuren van A , des te minder er sprake is van uitwisseling van informatie tussen de adviseur en de Decision Maker.

Op het moment van aanstelling van Laura van Geest als de nieuwe directeur van het CPB, weet het kabinet Rutte niet zeker wat haar voorkeuren zijn. Ook al heeft ze in haar vorige functie in dienst van het ministerie van economische zaken gewerkt, er kan zo moeilijk

worden aangegeven of zij de lijn van het kabinet zal volgen of haar eigen ideeën zal aanhouden. Op het moment dat deze onzekerheid groot is, zal er minder informatie bekend worden gemaakt aan het kabinet Rutte.

Hoofdstuk 3: Verzamelen van informatie

In de voorgaande modellen werd ervan uitgegaan dat een adviseur informatie zocht en deze informatie op een eerlijke manier kenbaar maakte aan de Decision Maker. Omdat de adviseurs over meer kennis bezitten en meer tijd in een bepaald onderwerp kunnen steken, zijn ze uitstekend voor informatie verzamelen. Echter, juist doordat het voor een Decision Maker niet mogelijk is om alle informatie te zoeken en door te nemen, door dit gebrek aan tijd en kennis, kan het gebruiken van een adviseur leiden tot problemen. Omdat er sprake is van specialisatie door de adviseurs, kunnen deze veel invloed uitoefenen op het gebied van het daadwerkelijke decision making. Hierdoor wordt het mogelijk voor adviseurs om informatie te achterhouden of zo te gebruiken dat de informatie verdraaid wordt: manipulatie van informatie.

Een ander probleem is dat Decision Makers moeilijk kunnen inschatten hoeveel moeite een adviseur steekt in het verzamelen van de benodigde informatie. Het is lastig om de kwaliteit van deze informatie te achterhalen.

Met het model dat hier volgt (Dur and Swank, 2005), is het mogelijk om te zien in hoeverre een adviseur moeite doet bij het vinden van informatie, en in welke mate de adviseur de informatie manipuleert om zo zijn eigen voorkeur te bewerkstelligen.

Het model

Er wordt net als in het vorige model van uitgegaan dat een Decision Maker P een besluit moet nemen over een Project X, waarbij er twee keuzes zijn: uitvoeren van het project ($X=1$) of de Status Quo handhaven ($X=0$). Bij $X=1$ zal de payoff zijn: $p + \mu$ terwijl de payoff bij het handhaven van de Status Quo nul is.

Op het moment dat de beschikbare informatie volledig beschikbaar is gemaakt voor P, kiest hij $X=1$ als $\mu > -p$ en $X=0$ als $\mu \leq -p$. Omdat P de waarde van μ niet tot zijn/haar beschikking heeft, is het goed mogelijk dat P een verkeerde beslissing neemt op het moment dat er geen gebruik gemaakt wordt van een adviseur A. Bij het geven van een advies ontvangt adviseur A een signaal γ . Dit signaal bevat mogelijk informatie over μ . De kwaliteit van dit signaal hangt af van de hoeveelheid moeite die A gebruikt om informatie te verzamelen. Deze moeite wordt als volgt weergegeven: $e \geq 0$. Hieruit valt op te maken dat het niet mogelijk is om een negatieve hoeveelheid moeite te steken in het zoeken naar informatie. Het is voor P

onmogelijk om te zien wat de waarde van e zal zijn. Het signaal dat A ontvangt geeft de complete informatie met de kans $\pi(e)$, dit houdt in dat $\gamma = \mu$. Het signaal γ bevat helemaal geen bruikbare informatie met de kans $1 - \pi(e)$. γ wordt random bepaald en dan aan A bekend gemaakt. Zowel P als A weet niet in welke mate het signaal informatie bevat (behalve als de hoeveelheid moeite e nul bedraagt, op dat moment zal duidelijk zijn of het signaal informatief is of niet). De kosten voor moeite in informatie zoeken zijn $c(e)$.

Nadat γ gegeven is aan A, zal deze een advies geven aan P. Dit advies bestaat alleen uit het geven van $X=1$ of $X=0$. Ook hier kan niet door de Decision Maker gekeken worden of het advies klopt. De payoff van A wordt $-c(e)$ op het moment dat de Status Quo gehandhaafd wordt. Het verschil met de vorige modellen die besproken zijn, is dat het nu moeite kost om deze informatie te verzamelen, zodoende zal de payoff negatief zijn ook al veranderd er niets. Als $X=1$, dan zal de payoff van A worden: $a + \mu - c(e)$

Stel: P volgt altijd het Advies op van A. Wanneer $X=1$ een hogere payoff geeft dan $X=0$, zal het voor de adviseur optimaal zijn om als advies $X=1$ te geven. Dus, er wordt een positief advies gegeven als: $\pi(e) \cdot (a + \gamma) + [1 - \pi(e)] \cdot a > 0$. Door om te schrijven wordt de volgende functie gevonden:

$$- \gamma > - \frac{a}{\pi(e)} \tag{9}$$

(9) laat zien dat P het project zou uitvoeren op het moment dat $\gamma > -a/\pi(e)$. Hieruit volgt dat er perfecte communicatie tussen de adviseur en de Decision Maker is op het moment dat de voorkeuren van beiden gelijk zijn: $a = p$. Dit is een conclusie die overeen komt met de conclusie besproken bij het ally principle. Op het moment dat $a \neq p$, bestaat de mogelijkheid dat er een verkeerd advies gegeven wordt.

Op het moment dat een adviseur moeite doet om informatie te verzamelen, zal zijn verwachte payoff worden:

$$\pi(e) \left\{ 1 - F \left[-\frac{a}{\pi(e)} \right] \right\} \left\{ a + \frac{\int_{-\frac{a}{\pi(e)}}^{\infty} \mu f(\mu) d\mu}{1 - F \left[-\frac{a}{\pi(e)} \right]} \right\} + [1 - \pi(e)] \left\{ 1 - F \left[-\frac{a}{\pi(e)} \right] \right\} a - c(e). \tag{10}$$

De eerste twee termen van deze functie geven de verwachte voordelen van het uitoefenen van moeite bij het verzamelen van informatie. De $-c(e)$ laat de verwachte kosten zien bij het uitoefenen van moeite. Om het optimale niveau van moeite te berekenen, moet (10) worden afgeleid naar e en gelijk gesteld worden aan nul. Daardoor wordt de volgende functie gevonden:

$$\pi'(e) \int_{-\frac{a}{\pi(e)}}^{\infty} \mu f(\mu) d\mu = c'(e). \quad (11)$$

Wat functie (11) laat zien, is dat op het moment dat $e^* = e^*(a)$, oftewel, dat de hoeveelheid moeite dat een adviseur steekt in het zoeken naar informatie afhangt van de predisposition of de voorkeur die A al heeft over het project. Hier komt naar voren dat A de meeste moeite doet om informatie te vinden, op het moment dat hij/zij niet bevooroordeeld is. Dat houdt in dat bij $a = 0$, de meeste moeite wordt gedaan en zo de beste informatie gevonden wordt.

Wat hier gezegd wordt is dat hoe meer een adviseur een voorkeur heeft voor een bepaalde kant, hoe minder moeite deze zal steken in het zoeken van informatie. Op het moment dat A een sterke voorkeur heeft voor het invoeren van het project, a is dan heel groot, dan zal de kans dat A nog van mening veranderd en tegengesteld advies geeft erg klein zijn. Naarmate $|a|$ groter wordt, des te minder voordeel haalt de adviseur uit het zoeken van extra informatie. Hier wordt in principe dus gezegd dat een onafhankelijk adviseur het best geen voorkeur kan hebben en dus $a = 0$ als predisposition kan hebben.

In dit model werd tot nu toe van uitgegaan dat de Decision Maker altijd het advies van de adviseur opvolgt. In de werkelijkheid is dit natuurlijk niet altijd het geval. Advies dat gegeven wordt, kan genegeerd worden door de Decision Maker. Door dit model uit te breiden is het mogelijk om te kijken hoe een Decision Maker reageert op het moment dat het advies niet per se opgevolgd hoeft te worden. Een Decision Maker voert het project in ($X=1$) wanneer de payoff hoger is dan de Status Quo. De volgende functie omschrijft dat op het moment dat A als advies $X=1$ geeft, dan is het optimaal dat P $X=1$ kiest als:

$$p > - \frac{\pi(e^*) \int_{-\frac{a}{\pi(e^*)}}^{\infty} \mu f(\mu) d\mu}{1 - F\left[-\frac{a}{\pi(e^*)}\right]} \quad (12)$$

Tegenovergesteld: op het moment dat de invoering van het project een lagere payoff heeft dan de status quo, dan leidt dit tot het niet uitvoeren van het project. Dus op het moment dat A als advies geeft het project niet uit te voeren, dan volgt de Decision Maker zijn advies als:

$$p \leq - \frac{\pi(e^*) \int_{-\frac{a}{\pi(e^*)}}^{\frac{a}{\pi(e^*)}} \mu f(\mu) d\mu}{F\left[-\frac{a}{\pi(e^*)}\right]} \quad (13)$$

Dus als $a = p$ dan is het voor de Decision Maker het best om het advies van de adviseur op te volgen. Echter, wat hiervoor zojuist geconcludeerd was, is dat A de beste informatie verzameld op het moment dat $a = 0$. Omdat een Decision Maker nu kan besluiten om de adviezen niet te volgen, moet deze conclusie enigszins versoepeld worden. Aangezien de adviseur wil dat de Decision Maker zijn/haar advies opvolgt, zal een adviseur met zijn/haar voorkeur niet te veel kunnen afwijken van de voorkeuren van P. Dit houdt in dat a niet te veel mag verschillen met p , om er voor te zorgen dat het advies wordt opgevolgd.

Vraag is dan in welke mate de predisposition a mag afwijken van p zodat het advies van A nog wel wordt opgevolgd door P. Daarvoor is een nieuwe payoff functie nodig, namelijk die van P als een functie van a . Dit kan door functie (9) hier naar om te schrijven:

$$\left\{ 1 - F\left[-\frac{a}{\pi(e^*)}\right] \right\} p + \pi(e^*) \int_{-\frac{a}{\pi(e^*)}}^{\frac{a}{\pi(e^*)}} \mu f(\mu) d\mu \quad (14)$$

Om de optimale waarde van a , genaamd a^* , te krijgen wordt (14) gedifferentieerd en in (11) ingevuld. Hierdoor ontstaat de volgende functie:

$$f\left[-\frac{a}{\pi(e^*)}\right] Z(p - a) = e_a^* c'(e^*) \quad (15)$$

waar:

$$Z = \frac{a\pi'(e^*)e_a^* - \pi(e^*)}{[\pi(e^*)]^2} < 0 \quad (16)$$

Wat hieruit is op te maken, is het feit dat wanneer $p > 0$, dan zal de optimale waarde van a , a^* , ook groter zijn dan 0, echter zal deze waarde kleiner zijn dan p . Tegenovergesteld is het zo dat a^* kleiner is dan 0, maar minder klein dan p . Alleen wanneer $p = 0$, zal $a^* = 0$ zijn.

Dus: een Decision Maker die een voorkeur heeft voor het invoeren van een project ($p > 0$) zal kiezen voor een adviseur die dezelfde voorkeur heeft, echter zal deze voorkeur niet zo sterk zijn als die van de Decision Maker zelf. Dit vanwege het feit dat de optimale a , a^* een hogere payoff heeft voor de Decision Maker dan wanneer $a = p$.

Deze conclusie werd eerder ook al getrokken, de reden hiervoor is dat een Decision Maker een adviseur aanstelt, om ervoor te zorgen dat hij/zij de juiste beslissing neemt. Door een adviseur aan te stellen met dezelfde predisposition, $a = p$, is het mogelijk om een besluit te nemen waarbij het advies van de adviseur wordt opgevolgd, in overeenstemming met de voorkeur van de Decision Maker zelf. Het nadeel hiervan is echter dat wanneer P een predisposition heeft waarbij $p \neq 0$, dan zal een adviseur met dezelfde predisposition weinig moeite doen om goede informatie te verzamelen. Het beste zou voor P dan ook zijn om een adviseur te kiezen met $a = 0$. Deze doet namelijk de meeste moeite om goede informatie te zoeken. Als P een adviseur kiest zonder predisposition, $a = 0$, op het moment dat hijzelf wel een voorkeur heeft, dan bestaat de mogelijkheid dat A informatie zal manipuleren om P een bepaalde kant op te sturen.

Zo ontstaat er voor de Decision Maker een trade-off waarbij hij/zij moet kiezen tussen de kwaliteit van de informatie, en de kwaliteit van het advies van de adviseur. Oftewel: in hoeverre wordt er informatie verzameld en in welke mate wordt deze informatie goed overgebracht in een advies aan de Decision Maker.

Zodoende moet de conclusie die getrokken was bij het ally principle enigszins genuanceerd worden. Op het moment dat een Decision Maker een bepaalde voorkeur heeft, zal hij/zij een keuze moeten maken. Als P kiest voor een adviseur met dezelfde voorkeur, deze zal dan een duidelijke boodschap overdragen aan P en dit advies zal dan ook altijd worden opgevolgd. Het nadeel hiervan is dat een adviseur dan weinig moeite zal doen om informatie te verzamelen, de kwaliteit van de informatie is dan slecht.

Moet een adviseur met een bepaalde voorkeur dan kiezen voor een adviseur zonder voorkeuren? Het antwoord op deze vraag is: nee. Op het moment dat de Decision Maker met een voorkeur kiest voor een adviseur zonder voorkeur, dan zal de adviseur wel veel moeite

doen om informatie te verzamelen, maar het risico hiervan is dat de adviseur deze informatie zal manipuleren zodat zijn/haar gewenste resultaat er uit komt. Het is dus moeilijk in te schatten wat voor adviseur een Decision Maker moet kiezen. P zal een afweging moeten maken tussen deze twee. Zodoende zal a^* ergens tussen nul en p in komen te liggen:

$p < a^* < 0$ en $0 < a^* < p$. Dit betekent dat het ally principle niet meer gehandhaafd kan worden, in ieder geval niet 100% van de tijd. Op het moment dat er een Decision Maker is zonder voorkeur, $p = 0$, dan blijft het ally principle nog wel van kracht. In dit geval kiest P namelijk voor een adviseur met dezelfde voorkeur: $p = a = 0$. Op dat moment kiest een adviseur ervoor om de meeste moeite te doen voor het verzamelen van informatie. Tevens zorgt dezelfde voorkeur tussen P en A ervoor dat het advies goed overkomt zonder risico op manipulatie van de informatie.

Betekent dit dan dat een Decision Maker het best geen predisposition kan hebben? Op dat moment kan er wel een adviseur gekozen worden die de meeste moeite steekt in het verzamelen van informatie, en tevens advies geven zonder dat er gemanipuleerd wordt. In theorie lijkt dit het best, echter, in de praktijk komt het eigenlijk niet voor dat er een Decision Maker is zonder bepaalde voorkeur vooraf. Het kabinet Rutte zou dan ook het best een adviseur kunnen kiezen met dezelfde voorkeuren, alleen dan minder sterk.

Hoofdstuk 4: Vragen om uitkomst

Tot nu toe is ervan uitgegaan dat het kabinet een adviseur zoekt die advies geeft. Dit kan betekenen dat er een advies gegeven wordt dat niet in overeenstemming is met de voorkeur van het kabinet. Echter, op het moment dat het kabinet om advies vraagt over een bepaald beleidsvoorstel en het CPB komt met een negatief advies, dan is dat voor het kabinet een slechte zaak. Op het moment dat er verkiezingen aankomen, zal een negatief advies leiden tot reputatieschade aan degene die het voorstel gedaan heeft. Dit zou ertoe kunnen leiden dat er bij deze verkiezingen minder stemmen voor deze persoon zijn.

Wanneer een voorstel gedaan wordt, is het vaak een bepaald idee van een persoon waar veel tijd en moeite ingestoken is. Op het moment dat een adviseur zou adviseren om zo'n voorstel niet goed te laten keuren, leidt dit tot reputatieschade voor de bedenker van dit voorstel. Vanwege het feit dat deze voorstellen een soort van 'kindjes' zijn van de bedenker, is het moeilijk om zoiets te accepteren als beleidsbepaler.

Voor het kabinet is het slecht als dit gebeurt, het is dan ook zaak om te proberen om dit te voorkomen. Hoe kan zoiets voorkomen worden? Het kabinet kan beslissen om niet om advies te vragen, maar om als het ware te vragen om een uitkomst. Er is dan niet langer meer sprake van fact-based policy (dat is het geval wanneer alleen de feiten gegeven worden, oftewel alleen de μ gegeven wordt), maar dat er een bepaalde richting gevraagd wordt ter ondersteuning van het bepaalde beleid. Op dat moment wordt er dus aan een adviseur gevraagd om met zodanig advies te komen dat het voorstel van het kabinet ondersteund wordt. Zo ontstaat er druk van het kabinet op het CPB om voorstellen goed te keuren die niet per se goed hoeven te zijn. Dit betekent dat het kabinet het CPB als het ware zijn beleid opdringt, vraag is dan ook of dit mogelijk is.

Dur (2001) beschrijft een situatie waarbij een beleidsbepaler een beslissing neemt die achteraf verkeerd uitpakt. Toch besluit hij/zij om alsnog door te gaan met dit beleid. De reden hiervoor is dat kiezers niet altijd kunnen zien of een beleidsbepaler competent is of niet. Door een bepaald beleid door te zetten geven ze de indruk dat ze goed beleid hebben gevoerd. Hierdoor wordt de kans groter dat ze opnieuw gekozen zullen worden. Op het moment dat het kabinet haar beleid verandert, laat het zien dat ze een fout besluit hebben genomen. Dit kan door de kiezer gezien worden als een incompetente beleidsbepaler. Hierdoor loopt de beleidsbepaler dus reputatieschade op.

Op het moment dat zijn/haar reputatie voor een beleidsbepaler het belangrijkste is, bijvoorbeeld om herkozen te worden, dan zal hij er altijd voor kiezen om door te gaan met het beleid, zelfs als het beleid niet werkt.

Dit kan bevestigd worden door gebruik te maken van een model. Het model bestaat uit twee periodes waarbij er aan het begin van elke periode een zittend beleidsbepaler een beleid uitvoert. Dit beleid zal of een succes zijn en zodoende een verbetering in de welvaart opleveren, of falen waardoor er niets verandert aan de welvaart, behalve als het beleid doorgevoerd wordt in de volgende periode. Dan zal de welvaart dalen met c_t per periode. Van tevoren is het niet bekend of het beleid een succes zal worden of niet. De beleidsbepaler haalt waarde uit het verkozen worden, zogenoemde “ego rents”: X_t . De payoff voor de beleidsbepaler zal in periode 1 zijn:

$$U^1 = \sum_{t=1}^2 (V_t + e_t X_t) \tag{17}$$

waar V_t de welvaart voorstelt in periode t , $e_1 = 1$ en e_2 of 0 is of 1. Dit hangt af of de beleidsbepaler herkozen wordt of niet.

Aan het begin van de eerste periode weet de beleidsbepaler niet of het beleid een succes zal zijn of niet, dit hangt af van het feit of de beleidsbepaler competent is of niet. Een competente beleidsbepaler heeft een kans p op een goed beleid, terwijl een incompetent beleidsbepaler een kans q heeft op een goed beleid, waarbij $p > q$. Niemand kan echter zien of een beleidsbepaler competent is of niet.

Vervolgens krijgt de beleidsbepaler een signaal waarin het effect van het beleid wordt aangetoond. Kiezers kunnen dit signaal niet zien. Hierop kan de beleidsbepaler kiezen of hij/zij doorgaat met het beleid of ervan afziet. Dit kunnen de kiezers wel zien, waarna zij hun visie aanpassen over de beleidsbepaler.

Aan het eind van periode 1 worden er nieuwe verkiezingen gehouden, waarbij de zittende beleidsbepaler met een ander de verkiezingen aangaat. Opnieuw kiezen de kiezers voor degene die de hoogste verwachte welvaart brengt. De winnaar wordt de nieuwe beleidsbepaler en kan een nieuw beleid bepalen. Vervolgens ontvangt hij een signaal met daarin de effecten van het beleid, waarna hij kan bepalen om door te gaan met het beleid of dit te veranderen.

Tevens besluit de beleidsbepaler in periode 2 of het beleid dat in periode 1 gevolgd werd door kan gaan of wordt veranderd.

Om het model op te lossen wordt er als eerst gekeken naar periode 2. Daar maakt de zittende beleidsbepaler twee beslissingen. Als eerste het voortzetten van het beleid dat hij/zij aan het begin van de periode 2 had gemaakt of besluiten om dit beleid te stoppen. De tweede keuze die gemaakt moet worden is beslissen of het beleid uit periode 1 doorgezet moet worden of dat deze stopgezet moet worden. Omdat er in periode 2 geen verkiezingen meer volgen maakt de beleidsbepaler zijn/haar besluit puur op de kennis die beschikbaar is over het bestaande beleid. Op het moment dat het beleid succesvol is wordt dit doorgezet en als het geen succes is wordt dit dus stopgezet.

Bij de verkiezingen aan het eind van periode 1 wordt er gekeken naar de competentie van de kandidaten, degene met de hoogste verwachte competentie wordt gekozen als nieuwe beleidsbepaler. De zittende beleidsbepaler wordt herkozen als:

$$\hat{\pi}^1 p b_2 + (1 - \hat{\pi}^1) q b_2 > \pi^0 p b_2 + (1 - \pi^0) q b_2 \Rightarrow \hat{\pi}^1 > \pi^0. \quad (18)$$

(18) laat zien dat de beleidsbepaler alleen wordt herkozen als de kiezers verwachten dat zijn competentie hoger is dan die van de andere kandidaat. Deze keuze kan afhangen van de beslissing die de beleidsbepaler in periode 1 maakt over het te voeren beleid. In periode 1 maakt deze namelijk een beslissing of het aan het begin van periode 1 ingevoerde beleid moet worden doorgezet of stopgezet. Omdat herkozen worden van belang is voor de beleidsbepaler zal er ook gekeken worden naar het effect van deze beslissing op zijn kans op herverkiezing. Er zijn 3 optimale equilibria voor de beleidsbepaler, die hieronder besproken zullen worden.

Het eerste equilibrium wordt de ‘socially efficient strategy’ genoemd. Hierbij besluit de beleidsbepaler in periode 1 om het beleid door te zetten op het moment dat het een signaal krijgt dat het beleid een succes is en besluit hij om het beleid stop te zetten bij een negatief signaal. Door gebruik te maken van Bayes’ rule, vormen kiezers een beeld over de beleidsbepaler. Als de beleidsbepaler het beleid laat doorgaan, dan is de kans dat deze competent is:

$$\hat{\pi}_c^1 = \frac{\pi^1 p}{\pi^1 p + (1 - \pi^1) q}. \quad (19)$$

Op het moment dat de beleidsbepaler het beleid verwerpt, dan is de kans dat hij competent is:

$$\hat{\pi}_r^1 = \frac{\pi^1(1-p)}{\pi^1(1-p) + (1-\pi^1)(1-q)} \quad (20)$$

Omdat $p > q$, zal $\pi_r^1 < \pi^1 < \pi_c^1$. Hieruit wordt duidelijk dat het voortzetten van het beleid ervoor zorgt dat kiezers de beleidsbepaler zien als meer competent. Voortzetten van het beleid is beter dan stopzetten op het moment dat:

$$2b_1 + [G(\hat{\pi}_r^1) - G(\hat{\pi}_c^1)][X_2 + (\hat{\pi}_c^1 - \pi_c^0)(p-q)b_2] > 0 \quad (21)$$

Waar π_c^0 de verwachte waarde is dat de andere kandidaat competent is en $G(\dots)$ de cumulatieve distributie functie is van π . Uit (21) blijkt dus dat het voor een beleidsbepaler het best is om het beleid voort te zetten op het moment dat hij een positief signaal waarneemt, ervan uitgaande dat de beleidsbepaler als doel heeft om herkozen te worden.

Op het moment dat het beleid geen succes blijkt te zijn, zal het beter zijn om het beleid stop te zetten als:

$$c_1 + [G(\hat{\pi}_r^1) - G(\hat{\pi}_c^1)][X_2 + (\hat{\pi}_r^1 - \pi_c^0)(p-q)b_2] > 0 \quad (22)$$

Uit (22) blijkt dat in tegenstelling met (21) niet altijd besloten wordt om het beleid stop te zetten als het beleid geen succes is. Er ontstaat een trade-off waarbij de beleidsbepaler moet kiezen tussen het slechte beleid doorvoeren, of een minder goede kans op herverkiezing. Op het moment dat X_2 hoog genoeg is, oftewel de beleidsbepaler genoeg moeite wil doen om herkozen te worden, dan zal hij/zij besluiten om het beleid toch door te laten gaan, ook al is het slecht beleid. Het model is dan in evenwicht op het moment dat X_2 niet te hoog wordt.

Het tweede equilibrium gaat ervan uit dat de kiezers weten dat een beleidsbepaler mogelijk beleid door laat gaan, ook al is het geen goed beleid. Bij een goed signaal houdt de beleidsbepaler het beleid wel aan. Daardoor is het beeld van de kiezers over de beleidsbepaler niet afhankelijk van de beslissing die de beleidsbepaler neemt over het voortzetten van het beleid of niet. In dit geval is het voor de beleidsbepaler optimaal om beleid voort te zetten bij een positief signaal, als:

$$2b_1 + [G(\pi^1) - G(\hat{\pi}_r^1)][X_2 + (\hat{\pi}_c^1 - \pi_c^0)(p-q)b_2] > 0 \quad (23)$$

Ook in dit equilibrium is het zo dat het altijd optimaal is om bij een positief signaal het beleid voort te zetten. Op het moment dat de beleidsbepaler echter een negatief signaal ontvangt, zal de beleidsbepaler mogelijk alsnog doorgaan met het beleid, namelijk als:

$$-c_1 + [G(\pi^1) - G(\hat{\pi}_r^1)][X_2 + (\hat{\pi}_r^1 - \pi_e^0)(p - q)b_2] > 0 \quad (24)$$

Uit (24) blijkt dat op het moment dat X_2 hoog genoeg is, dan zet de beleidsbepaler liever het beleid voort met een negatief signaal, om zo de kans op herverkiezing te verhogen. Dit is het zogenoemde ‘office seekers’ strategy’. In dit geval is het model in evenwicht op het moment dat X_2 hoog genoeg is.

Als er niet voldaan wordt aan het eerste of het tweede equilibrium, dan is er een equilibrium waarbij succesvol beleid altijd voortgezet wordt en onsuccesvol beleid wordt voortgezet met de kans γ , die een waarde aan neemt tussen de 0 en 1. Hierdoor verandert de kans dat de beleidsbepaler competent is naar:

$$\hat{\pi}_{cm}^1 = \frac{\pi^1[p + (1 - p)\gamma]}{\pi^1[p + (1 - p)\gamma] + (1 - \pi^1)[q + (1 - q)\gamma]} \quad (25)$$

Hieruit blijkt dat $\pi^1 < \pi_{cm}^1 < \pi_c^1$. Uit dit equilibrium komt voort dat op het moment dat beleid wordt voortgezet, dan zullen de kiezers de beleidsbepaler eerder als competent zien dan ervoor, maar niet zo sterk als het geval is bij het eerste equilibrium. De beleidsbepaler is indifferent tussen voortzetten of stopzetten van een onsuccesvol beleid als:

$$X_2 + (\hat{\pi}_r^1 - \pi_e^0)(p - q)b_2 = \frac{c_1}{G(\hat{\pi}_{cm}^1) - G(\hat{\pi}_r^1)} \quad (26)$$

Wat blijkt is dat ook in het derde equilibrium het zo is dat wanneer een beleid succesvol is, de beleidsbepaler altijd het beleid voortzet, en in het geval van een onsuccesvol beleid het beleid maar met een bepaalde kans zal stopzetten.

Terugkoppelend naar het kabinet als beleidsbepaler en het CPB als adviseur kan via dit model worden uitgelegd dat het kabinet het liefst een signaal ontvangt dat positief is. Op het moment dat het CPB een negatief advies geeft aan het kabinet, is dit voor het kabinet slecht. Dit leidt namelijk tot reputatieschade, iets wat effect kan hebben op de beleidsbepaler in de toekomst. Vlak voor de verkiezingen zou dit namelijk kunnen leiden tot een verlies aan stemmen.

In dit model wordt er gezegd dat het voor de kiezers onmogelijk is om te zien of beleid succesvol is of niet. In dit geval is dat niet zo, iedereen kan de adviezen van het CPB zien en men voelt het resultaat van een bepaald beleid in het dagelijks leven. Voor een beleidsbepaler is het dan ook van belang om een beleidsvoorstel te hebben dat een positief signaal krijgt. Een negatief advies van het CPB kan door het publiek makkelijk worden opgevat als niet competent.

Doordat het verkrijgen van een positief advies door het CPB van belang kan zijn voor beleidsbepalers, kan het zo zijn dat het kabinet wil dat het CPB advies geeft dat positief is voor het kabinet. Dit zou betekenen dat het kabinet om een uitkomst vraagt in plaats van een advies. Dat houdt in dat er niet alleen sprake is van het geven van μ , maar dat er specifiek gevraagd wordt naar een uitkomst als $X=1$ of $X=0$. Op dat moment zal het kabinet beleid opdringen aan het CPB. Zo ontstaat er druk van het beleid dat wordt uitgeoefend op het CPB om voorstellen goed te laten keuren die niet per se goed zijn. Ook al is het mogelijk dat het advies van het CPB zonder druk hetzelfde advies oplevert als wanneer er geen druk wordt uitgeoefend, zelfs dan zorgt het uitoefenen van druk dat ze niet meer onafhankelijk van elkaar opereren.

Zodra het CPB in opdracht van het kabinet het volk zou misleiden, dan levert dat een probleem op. Op dat moment zal het CPB namelijk niet langer meer gezien kunnen worden als een onafhankelijk adviesorgaan.

Toch kan ervan uitgegaan worden dat een adviseur dezelfde voorkeuren heeft als de beleidsbepaler. Het is namelijk zo dat Laura van Geest aangesteld is als directeur van het CPB voor een periode van 7 jaar. Op het moment dat kabinet Rutte valt, zal van Geest nog steeds blijven zitten. Zelfs als het kabinet Rutte zijn periode afmaakt, zal er na 4 jaar nog steeds een nieuwe regering komen, terwijl van Geest nog zeker 3 jaar als directeur van het CPB zal aanblijven. Rutte maakt in eerste instantie de keuze wie de nieuwe CPD directeur wordt, maar kan moeilijk beleid opdringen aan deze adviseur. Dit vanwege het feit dat van Geest niet ontslagen kan worden door het kabinet op het moment dat ze een advies geeft met een ongewenste uitkomst. Dit geeft haar een zekere zin van vrijheid, waardoor haar onafhankelijkheid vergroot wordt.

Conclusie

In deze scriptie is er gekeken naar de mate van onafhankelijk advies dat een adviseur geeft aan een beleidsbepaler, waarbij er gefocused is op het advies dat gegeven wordt door het CPB aan het kabinet. De kernvraag die met dit onderzoek wordt beantwoord, is: wat is onafhankelijk advies en wanneer is iemand een onafhankelijk adviseur?

Om hier een beter beeld over te krijgen is er begonnen met het beschrijven van het Decision Maker – Adviser model. Dit model bestaat uit 2 spelers: een beleidsbepaler en een adviseur. In dit model wordt er een beleidsbepaler centraal gesteld die advies vraagt aan een adviseur om een beter beeld te krijgen over het te volgen beleid. De adviseur beschikt namelijk over meer kennis en informatie dan de beleidsbepaler. De beleidsbepaler moet een keuze maken uit 2 mogelijkheden, het uitvoeren van een project of beleidsvoorstel, of de status quo handhaven waarbij er niets aan de oorspronkelijke situatie veranderd.

Welke keuze de beleidsbepaler neemt hangt af van zowel het advies van de adviseur, als van de eigen voorkeur p die de beleidsbepaler van tevoren al bezit. Zowel de beleidsbepaler als de adviseur heeft een voorkeur (p & a), alvorens er onderzoek is gedaan naar het beleid. Deze voorkeuren kunnen van elkaar verschillen. Het feitelijke onderzoek zal een resultaat μ opleveren die samen met de voorkeur van de adviseur tot een advies komt.

Door het model op te lossen, ontstaat het “Communication Constraint”: $2p - h \leq a < 2p + h$. Het Communication Constraint laat zien wanneer een beleidsbepaler advies van een adviseur opvolgt. Op het moment dat a buiten het Communication Constraint valt, dan zal het kabinet het advies van het CPB negeren.

Hierna is er gekeken wanneer een adviseur optimaal advies geeft aan de beleidsbepaler. Als eerst wordt het ally principle besproken, deze laat zien dat een beleidsbepaler het beste af is met een adviseur die dezelfde voorkeur heeft als hij: $p = a$. Volgens het ally principle zou het kabinet dus moeten kiezen voor een adviseur met dezelfde voorkeur. Bij het CPB zou dat betekenen dat de directeur een gelijke voorkeur heeft als het kabinet. Hierdoor wordt het makkelijk om beleid te verdedigen en om een voorstel goedgekeurd te krijgen.

Tot dan toe werd ervan uitgegaan dat het duidelijk was wat de voorkeuren van een adviseur waren. In de praktijk blijkt dat niet het geval te zijn, een adviseur spreekt niet letterlijk zijn/haar voorkeur uit. Dus het is moeilijk om in te schatten wat de waarde is van de

informatie die gegeven wordt. Wat blijkt, naarmate de onzekerheid over de voorkeur van een adviseur groter is, des te minder er sprake is van uitwisseling van informatie tussen de adviseur en de beleidsbepaler. Dit is terug te zien in de praktijk. Ook al is bekend dat de nieuwe directeur van het CPB Laura van Geest is, het is erg lastig om in te schatten wat haar voorkeur is op verschillende gebieden.

Vervolgens is er een model besproken waardoor het ally principle enigszins genuanceerd kan worden. Een adviseur steekt niet altijd evenveel moeite in het zoeken naar informatie. Tevens werd de mogelijkheid van manipulatie van informatie door de adviseur bekeken. Een adviseur is bereid om meer moeite te steken in het zoeken van informatie, op het moment dat hij/zij vooraf geen voorkeur heeft. Dit omdat een adviseur met een sterke voorkeur weinig moeite meer wil doen om feiten naar voren te halen die mogelijk tegenstrijdig zijn met zijn voorkeur.

Aan de andere kant is het voor de beleidsbepaler het best om advies van een adviseur op te volgen op het moment dat de voorkeuren aan elkaar gelijk zijn, dit is het geval als $a = p$. Als dit niet het geval is, bestaat de mogelijkheid dat de adviseur de gevonden informatie manipuleert zodat er een uitkomst ontstaat die gunstig is voor de adviseur en niet per se voor de beleidsbepaler. Echter, wat hiervoor zojuist geconcludeerd was, dat een adviseur de beste informatie verzamelt op het moment dat $a = 0$. Er ontstaat als het ware een trade-off voor de beleidsbepaler tussen het kiezen van de kwaliteit van de informatie en de kwaliteit van het advies van de adviseur. Alleen op het moment dat zowel de beleidsbepaler als de adviseur geen voorkeur heeft, zal zowel de kwaliteit van het advies als de kwaliteit van de informatie optimaal zijn. In alle andere gevallen kwam naar voren dat een beleidsbepaler een adviseur moet zoeken met eenzelfde voorkeur, echter minder extreem.

Ten slotte is er nog gekeken naar de mogelijkheid dat een beleidsbepaler niet om advies vraagt, maar een bepaalde uitkomst bij de adviseur probeert af te dwingen. Reputatie is hier een belangrijke reden voor. Op het moment dat een beleidsvoorstel wordt afgewezen, leidt dit tot reputatieschade voor de beleidsbepaler, wat effect kan hebben op zijn/haar toekomstige werkzaamheden. Hiervoor is gekeken naar een situatie waarin een beleidsbepaler een beleid schrijft, gedurende 2 perioden. Dit beleid kan succesvol of onsuccesvol zijn. Op het moment dat bleek dat het beleid succesvol was, zou de beleidsbepaler dit succes voortzetten in de volgende periode. Bij een onsuccesvol beleid bestond er de kans dat de beleidsbepaler alsnog het beleid voort te zetten om zo de kans op herverkiezing te vergroten. In de situatie met het kabinet en het CPB is het zo dat op het moment dat er een negatief advies gegeven wordt, dit

een negatief effect heeft op de reputatie van degene die het voorstel gedaan heeft. Om dit te voorkomen zou het mogelijk kunnen zijn om zo om een uitkomst te vragen bij een adviseur in plaats van vragen om advies. Zo wordt het volk misleid waardoor een beleidsbepaler mogelijk voordelen behaalt uit herverkiezing. Aan de andere kant kan dit leiden tot slecht beleid wat effect heeft op de gehele bevolking. Wanneer dit het geval zou zijn, zou het betekenen dat er geen onafhankelijk advies meer gegeven zou worden, waardoor er geen waarde meer gehecht kan worden aan het advies dat het CPB zou geven.

Antwoord gevend op de kernvraag van deze scriptie is het beter om geen advies te geven, maar juist alleen de feitelijk informatie te verschaffen aan de beleidsbepaler. Als het ware worden dan de predisposities van de beleidsbepaler en de adviseur genegeerd en wordt alleen de μ gegeven. Op het moment dat de voorkeuren van zowel de adviseur als de beleidsbepaler worden genegeerd, zal $a = p$ van toepassing zijn. Dan is het geven van μ equivalent aan het geven van onafhankelijk advies.

In deze scriptie is ervan uitgegaan dat het belangrijkste van een adviseur is dat ze onafhankelijk advies geven. Wellicht is het beter om op een andere manier te kijken naar wanneer een adviseur optimaal advies geeft. Wat zelf al genoemd is, is de kwaliteit van de informatie die beschikbaar wordt gesteld aan de beleidsbepaler. Op het moment dat a dichterbij de 0 ligt, zal de adviseur meer moeite doen in het verzamelen van informatie. Hierdoor wordt de kwaliteit van de informatie beter.

Een onderdeel dat niet aan bod is gekomen is het geven van ongewenst advies, ik ben ervan uitgegaan dat advies over beleidsvoorstellen alleen gegeven wordt op het moment dat de beleidsbepaler er naar vraagt. In deze scriptie is er ook van uitgegaan dat een beleidsbepaler een keuze kan maken uit verschillende adviseurs en zo een adviseur naar wens uit kan zoeken, dit hoeft natuurlijk niet altijd het geval te zijn. Een andere mogelijkheid tot verder onderzoek is de mogelijkheid dat er beleid kan worden opgedrongen aan een adviseur. In welke mate is dit mogelijk en hoe kan dit voorkomen worden?

Bronvermelding

Bendor, J., Glazer, A. & Hammond, T.H. (2000). Theories of Delegation, *Political Science*, June 2001, 4, pp. 235-269

Dur, Robert. A.J. (2001) Why do Policy Makers stick to Inefficient Decisions? *Public Choice*, June 2001, 107(3/4), pp. 221-234

Dur, Robert. A.J. & Swank, O.H. (2005). Producing and Manipulating Information. *Economic Journal*, 115, pp. 185-199.

Letterie, W.A. & Swank, O.H. (1997). Learning and Signalling by Adviser Selection. *Public Choice*, 92, pp. 353-367

Morris, S. (2001). Political Correctness. *Journal of Political Economy*, 109, pp. 231-265

Wrasai, P.T. & Swank, O.H. (2007). Policy Makers, Advisers and Reputation, *Journal of Economic Behavior and Organization*, April 2007, 62, pp. 579-590